Sınıf Yönetiminde Ders İçi Etkinliklere Katılmayı Reddetme Davranışlarına İlişkin Aday Öğretmen Görüşleri

Reyhan Şekerci

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9348-2621>

Öğretmen / Milli Eğitim Bakanlığı, Antalya – TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Ramazan Gök

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5342-8971>

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Antalya – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 07.03.2019

Kabul: 08.08.2019

On-line Yayın: 30.09.2019

Anahtar Kelimeler

Sınıf Yönetimi

Örnek Olay

Aday Öğretmen Görüşleri

Araştırma Makalesi

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.29093>

Öz

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının bir örnek olay aracılığı ile sınıf yönetiminde istenmeyen davranışlara ilişkin görüş ve yaklaşımlarını belirlemektir. Nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılan bu çalışmada, sınıf yönetimi dersini almış olan Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümü 4. sınıf öğrencilerinden sınıf yönetimi ile ilgili bir olay karşısında görüş ve önerilerini sunmaları istenmiştir. Veriler dokümantasyon tekniği ile toplanmıştır. Öğretmen adaylarına örnek olay verilerek sınıf yönetimi dersinde öğrendikleri teorik bilgiler ışığında bu durumları yorumlayıp açıklamaya çalışmışlar ve bu belgeler araştırmanın veri dokümanları olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, çözüm önerileri ve görüşleri bu öğrenci davranışlarının öğretmenlerce nasıl yönetilebileceği ortaya konulmuştur. Bu şekilde öğretmen adaylarının sınıf yönetimi yaklaşımı geliştirirken onların ne tür istenmeyen öğrenci davranışları ile karşı karşıya kalabilecekleri konusunda bazı işaretlere rastlanmıştır.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Şekerci, R. ve Gök, R. (2019). Sınıf Yönetiminde Ders İçi Etkinliklere Katılmayı Reddetme Davranışlarına İlişkin Aday Öğretmen Görüşleri. *Jass Studies- The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 76, Autumn, p. 397-404.

Views of Teacher Candidates About Behaviors of Refusal to Participate in Classroom Activities in Classroom Management

Reyhan Şekerci

Teacher / Ministry of Education, Antalya – TURKEY

Asst. Prof. Dr. Ramazan Gök

Akdeniz University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Antalya – TURKEY

Article History

Submitted:07.03.2019

Accepted: 08.08.2019

Published Online: 30.09.2019

Key Words

Classroom Management
Case Study
Views of Teacher Candidates

Research Article

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.29093>

Abstract

The aim of this study is to determine views and approaches of teacher candidates about undesirable behaviors in the classroom management through a case study. In the study in which qualitative research methods and techniques were used, 4th-year students of Preschool Teaching Department at Akdeniz University's Faculty of Education who took the Classroom Management course were asked to present their views and suggestions in case of an event related to classroom management. The data were collected by using the documentation technique. Once a case was given to the teacher candidates, they attempted to interpret and elaborate upon this case in light of the theoretical knowledge that they have acquired during the classroom management course and these documents were used as data documents of the study. As a result of the study, their solution offers and views revealed how these student behaviors can be managed by teachers. In this way, some indications were found about which kind of undesirable behaviors of students the teacher candidates can encounter while developing the classroom management approach.

Giriş

Yüksek Öğretim Kurulunca öğretmen yetiştirme modellerinde yapılan değişikliklerden biri de 1997 yılında Eğitim Fakültelerinde “Sınıf Yönetimi” dersinin verilmeye başlanmasıdır. Sınıf yönetimi dersi hizmet öncesi öğretmen adayları ve öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda bilgilenmelerine ve bu bilgileri doğru bir biçimde sınıfta uygulamalarına yardımcı olacak bilgileri kapsamakta, öğretmen adayının öğrencisini daha iyi tanıyabilecek, edindiği bilgileri sınıf ortamına etkili bir biçimde aktaracak, sınıf ortamında zamanını daha iyi değerlendirecek, sınıfta çıkabilecek her türlü soruna anında müdahale edebilecek, sınıf ortamını daha iyi organize etmesini sağlayarak sınıf içi yönetimi etkili kılmanın yolları hakkında fikir vermektedir (Özdemir,2017).

İstendik davranış değişikliğinin ilk temellerinin atıldığı yer olan sınıf, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor açıdan farklı bilgi ve beceriye sahip öğrenciden oluşur. Öğretimin asıl gerçekleştiği yer sınıftır (Celep,2002; Çalık,2003). Eğitim öğretim sürecinin sağlıklı geçmesinden ise birinci derecede görevli öğretmen sorumludur. Bu nedenle öğretmenin, sınıf yönetimi eğitimi almış olması, sınıf yönetimi ilke ve yöntemleri konusunda uzman olması gerekir (Aydın,2013).

Sınıf yönetiminin tanımına bakılacak olunursa; öğrenmeye uygun bir ortamın oluşturulmasını, fiziksel düzenlemeleri, öğretimin akışını ve zamanın yönetimini, sınıf ortamında ilişkilerin belirli kurallar çerçevesinde düzenlenmesini, iletişimin düzenlenmesini, öğrenci motivasyonun sağlanmasını, planlama, örgütleme, uygulama ve değerlendirme işlevlerine dair ilke, kavram, kuram, model ve tekniklerin sistematik ve bilinçli olarak uygulanmasıyla ilgili faaliyetlerin tümüdür (Erdoğan,2001; Karip,2017; Brophy,1988).

Sınıf yönetiminde en fazla dikkat edilmesi gereken boyut, öğrencilerin istenmeyen davranışlarını düzeltme ve değerlendirme (gözden geçirme) kapsamında öğrenciye rehberlik etme ve problem çözme boyutudur (Jones ve Jones,2004). En genel tanımla problem çözme çatışmayı yok etmeyi kapsamaktadır. Öğretmen ve öğrenci arasında gelişen çatışmalar rollerin, gereksinimlerin, ilgilerin, bireysel amaçların farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Çatışmayı ortadan kaldırmaya yönelik problem çözme sürecinde öğretmen şu adımları izlemelidir: problemi tanımlama, farklı çözümleri değerlendirmeli ve çözümlerden birini uygulamaya koymalıdır (Evertson vd.,1997).

Bu bağlamda sınıf yönetiminin etkililiğini azaltan en önemli husus, sınıfta ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. İstenmeyen ya da olumsuz davranışlar öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları en önemli sorundur. İstenmeyen davranışların tanımlanması, yer ve zamana göre değiştiği gibi, sınıftaki öğrenci grubunun özelliklerine ve öğretmenlerin kişisel ve mesleki becerilerine göre de değişmektedir. Sınıfta öğretmen ve öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatan her tür öğrenci davranışları genelde istenmeyen davranış olarak kabul edilir. Yalnız sınıftaki her küçük yanlış, istenmeyen davranış kabul edip büyüten öğretmen, sınıf yönetimini etkisizleştirebileceği gibi, öğrencilerin daha çok olumsuz davranış sergilemelerine de yol açabilir. Davranışları anlamlandırırken gelişim ve öğrenme psikolojilerinde, davranış bilimlerinde uzaklaşılmalıdır. Öğretmene bu noktada düşen görev, ortaya çıkan bu davranışları iyi şekilde tanılayıp etkili bir sınıf yönetimi yaklaşımıyla yönetmektir. İstenmeyen davranışları tamamen ortadan kaldırmak mümkün değildir. O nedenle bu davranışları doğru analiz edersek daha iyi bir sınıf yönetimi becerisi sergilemiş oluruz (Mertens,1998). Bu noktada ele alınacak örnek olay ve vaka analizleri bizler için oldukça önemli ipuçları olabilir. Örnek olay, yaşanmış olayların eğitim ortamına aktarılmasıdır Bu yöntem, öğrencilere sınıf yönetimini sınıfta gözlemleme, analiz etme ve kendi örnek olaylarını sunma ve tartışma imkânı sağlar (Güçlüol,1985).

Sonuç olarak sınıf yönetiminin en önemli ögesi öğretmenlerdir. Bu nedenle öğretmenin sınıf yönetiminde uzmanlığı arttıkça, eğitim öğretim faaliyetlerini etkin bir biçimde verme ve onlara liderlik edebilmesi de mümkün olacaktır. Buradan hareketle bu araştırmanın amacı, sınıf içerisinde kuramsal

olarak işlenen sınıf yönetimine, öğretmen ve öğrenci davranışlarına ilişkin örnek bir olayın paylaşılması ve bu olay karşısında öğretmen adaylarının yaklaşımlarının incelenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Elde edilecek dönütlerin ilerleyen yıllarda sınıf yönetimi dersinin uygulama biçiminde yeni yaklaşımlar ortaya koymaya katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımından durum (örnek olay) çalışması yöntem ve tekniklerinden yararlanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek,2011). Bu amaçla da sınıf yönetiminde karşılaşılabilecek olayların betimlenmesi için öğrenci görüşleri incelenmiştir (Silverman, 1998).

Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak doküman ve kayıt inceleme metodu içerisinde yer alan dokümantasyon tekniğinden yararlanılmıştır (Ekiz, 2003). Doküman incelemesi olarak da bilinen bu yöntem tarihsel ve biyografik araştırmaların temel veri toplama araçlarından birisidir ve veri kaynakları olarak araştırılması hedeflenen olgular hakkında bilgi içeren yazılı belgeler, ses kayıtları, fotoğraflar, elektronik dosyalar ve videolar kullanılmaktadır. Dokümanlara örnek olarak genellikle kişisel amaçlarla hazırlanmış günlükler, mektuplar, anılar, gezi notları ve yaşam öyküleri gibi yazılı materyalleri içerir (Lincoln ve Guba,1985). Bunların dışında alan notları, resmi kayıtlar, poliçeler, öğrenci kompozisyonları, ödevleri, teknik dokümanlar, toplantı tutanakları, planlar, broşürler, ilanlar, yıllıklar ve gazeteler de dokümantasyon tekniğinde başvuru alan veri kaynakları arasında yer alır (Cohen vd., 2007). Bu dokümanlar tek başına veri kaynakları olarak kullanılabilecekleri gibi, diğer nitel yöntemlere (mülakat, gözlem, vb.) ek bilgi sunabilecek ve güvenilirliği artıracak şekilde de kullanılabilirler. Dokümanlar zengin ve büyük miktarda veri içerdiklerinden dolayı çalışmaya konu olan fenomeni çok yönlü bir şekilde betimlemekte oldukça etkilidirler. Ayrıca dokümanlar, diğer yollarla elde edilemeyecek kişilere özel görüş ve duyguların (itiraflar, vb.) tespit edilmesinde ve uzun vadeli çalışmalarda durumların zaman içerisinde nasıl geliştiklerinin incelenmesinde de oldukça yararlıdır (Cohen vd., 2007). Katılımcılar 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü 4. sınıfta öğrenim gören sınıf yönetimi dersi almış gönüllü 15 öğrenciden oluşmuş ve amaçlı örneklemeye yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örneklemesi yöntemi ile seçilmişlerdir. Sınıf yönetimi dersinin uygulama çalışmalarında her öğrenci bir sınıf yönetimi örnek olayını derste sunmuştur. Sınıf yönetimi dersinde örnek olay uygulaması uygulanırken şu süreçler izlenmiştir:

1. Bir olayda istenmeyen öğrenci veya öğretmen davranışının değerlendirilmesi, 3. Öğretmenin olayda anlatılan istenmeyen öğrenci davranışını yönetme biçiminin değerlendirilmesi. 4. Son olarak "Siz öğretmen olsaydınız ne yapardınız?" sorusunun sorulup yeterince dönüt aldıktan sonra öğretmenin sunuyu özetlemesi.

BULGULAR

Örnek Olay

"Ayşe Öğretmen 1. Sınıf öğrencilerini ödev uygulaması için beş kişilik gruplara ayırmıştır. Öğrencilerden Ali, Yağız, Meltem, Leyla ve Mehmet birlikte çalışıp dersliğe bir duvar resmi planlamakla görevlendirilirler. Yağız, Meltem, Leyla ve Mehmet çalışma alanlarına gider ve projeyi tartışmaya başlarlar. Ali sınıfın diğer yanında sırasında kalır. Ayşe Öğretmen, bir süre durumu gözlemler, kafasındakileri toparlar ve ihtiyatla Ali'nin yanına giderek yumuşak bir sesle "Grubunla beraber çalışmıyorsun. Sana yardımcı olabilir miyim?" der. Ali "Hayır, ben iyiyim." Ayşe Öğretmen: "Grubunla beraber çalışmak yerine neden burada kalmaya karar verdin?" Ali: " Yağız yüzünden, beni kızdırıyor!" Ayşe Öğretmen: "Niçin kızdın?" Ali: "Bana aptal diyor!" Ayşe Öğretmen: "Niçin kızabileceğini anlıyorum, biri bana aptal dediğinde ben de bundan hoşlanmam." Ayşe Öğretmen Ali'nin yüzündeki

ifadeden, onun, iletişimi destekleyici bulduğuna ve hisleriyle başa çıktığına inanır. Bu yüzden kendisine güvenle: “Şimdi acele et ve grubuna katıl. Olabilecek en iyi duvar resmi için fikirlerine ihtiyacımız var!” der. Ali ödev grubuna doğru giderken Ayşe Öğretmen, varlığının Yağız’ın Ali’ye aptal deme şansını düşüreceğini düşünerek, onların grubuna özellikle dikkat etmeye karar verir. Ayşe Öğretmen sınıftaki etkinlikleri denetlemeye devam ederken kendi kendine “Yağız’ın Ali’ye aptal dediğini duyarsam ne yapmalıyım?” diye düşünür.

İstenmeyen Davranış ile İlgili Aday Öğretmenlerin Çözüm Önerileri

“Ali’ye ödevi yalnız tamamlaması söylenebilir, ama önerilmez. Ali’yi başka bir gruba geçirerek çalışmaya katılması sağlanabilir ancak diğer arkadaşıyla iletişimi tamamen kopacağından önerilmez. Yağız ve Ali bir araya getirilerek sorunu anlamaya çalışabiliriz ancak ders sırasında diğer öğrencilerin dikkati dağılabilir. Ben olsaydım, sınıf içerisinde bu durumu isim vermeden anlatır yanlış olduğunu vurgulardım ve Yağız’ın durumu anlamasını sağlardım. Ara verildiğinde Yağız ve Ali’yi tek tek dinler sorunu anlayıp duruma göre çözüm arardım. Eğer benim çözebileceğim bir durum değilse rehber öğretmenden destek alardım.”ÖA1

“Bir süre ortam yatışana kadar onlarla beraber kalırdım. Bazen araya girip kendi başıma gelmiş gibi anlatıp bu tür kelimelerin ne kadar kötü ve kalp kırıcı olduğundan bahsederdim. Eğer tekrar aptal dediğini duysaydım, Yağız’a aynı şeyin kendine yapılırsa ne hissedeceğini sorardım. Yanıt aldıktan sonra bir daha böyle bir olayın yaşanmaması gerektiğini, aksi halde aynı şekilde yumuşak olamayacağımı ve daha çok üzüleceğimi söylerdim. Ali’nin yanına götürüp aralarını düzeltirdim.”ÖA2

“Ayşe Öğretmenin davranışı yerinde bir uygulama olmuş. Ama varlığının Yağız’ın Ali’ye aptal deme şansını düşüreceğini düşünmesi problemin ertelenmesi anlamına gelir. Probleme zamanında müdahale çok önemli... Ayşe Öğretmenin Aliyle kurduğu empati ilişkisi Ali’nin Ayşe Öğretmene inanmasına sebep oldu ve Ali bu durumun tekrarında Ayşe öğretmenden müdahale bekleyecektir. Belki de yapılması gereken mümkün olan en erken zamanda Yağız’ı yanına çağırıp ona insanlarla alay etmenin doğru bir davranış olmadığından bahsetmektir. Henüz iki öğrenci arasında olan, çok büyümemiş bir problem olduğu için diğer öğrencilere fark ettirmeden çözülmesinde fayda var. Ben de Ayşe öğretmen gibi Aliyle konuşmayı denerdim. En kısa zamanda Yağız’ı yanıma çağırıp ona arkadaşlarıyla alay etmesinin doğru bir davranış olmadığını söylerdim.”ÖA3

“Öğrenciyi karşılaştığı bir sorun sonucunda içine kapanıp kendini gruptan soyutlamaması konusunda nasıl geliştirebiliriz diye düşünmek gerekiyor ki bu noktada öğrencinin daha önceden bilgi sahibi olduğumuz profili önem arz ediyor. Problemlili davranışı gerçekleştiren öğrencinin bu davranışı neden sergilediği araştırılıp empati yöntemi uygulanarak hatasının fark ettirilip iki öğrenci arasında tekrar sağlıklı iletişim kurulabilmenin yolları aranabilir. Ayşe öğretmenin davranışını uygun ve makul buldum. Öğrenciyle iletişimi ve uzlaşması, cesaretlendirici ve onun fikirlerine değer verildiğini hissettiren tarzdaki konuşması benimde uygulayabileceğim bir yöntem. Aynı zamanda problemlili davranışı söndürücü bir etken olarak öğretmen varlığını kullanması bence doğru ve bunu yaparken sınıf düzenini denetlemeye devam etmesini doğru buldum. Problemlili davranışa maruz kalmış öğrencinin, davranışı sergileyen öğrencinin onaylanmadığını ve uyarıldığını görmesi gerekebilir diye düşünüyorum. Ama davranışı sergileyen öğrencinin de rencide edilmeden uyandırılması gerekir.”ÖA4

“Ayşe öğretmenin Ali’ye davranışını doğru buluyorum. Ancak Ali’nin tekrar soyutlanmaması için Ayşe öğretmenin Yağız’ı çok tatlı bir dille arkadaşlarına kötü kelimeler kullanmaması için uyarmasını öneriyorum. Yağız’ın kendini Ali’nin yerine koymasını teklif ederek birinin ona aptal dediğinde nasıl hissedeceğini fark

ettirerek Yağız'ın bu davranıştan uzaklaşmasını sağlayabilir. Ayşe Öğretmenin yerinde olsaydım Ali'ye davrandığı şekilde davranıp daha çok çözümü Yağız'da arardım. Sorunun kaynağı Yağız olduğu için en uygun bir zamanda onunla uygun bir dille konuşur bu davranışın arkadaşını kırdığını söylerdim. Veli toplantısında Yağız'ın ailesine bu durumdan bahseder ve benim onlara söylediğimi fark ettirmeden ebeveynlerinin çocuklarını uygun bir dille uyarmalarını söylerdim. Böylelikle Yağız hem ailesinden hem öğretmeninden bu davranışın uygunsuz bir davranış olduğunu duyduğu için anlayacaktır." ÖA5

"İstenmeyen davranışlar sınıflarda çok karşılaşılan bir durumdur. Bu sebeple öğretmenlerin alan ve pedagojik eğitimi alması gereklidir. İstenmeyen davranışlar karşısında öğretmenin öğrenciyle davranışına ilişkin görüşme yapıp, davranışın nedenini öğrenmesi gerekir çünkü her öğrencinin bireysel farklılığı vardır. Öğretmenin öğrenciden yaptığı davranışla ilgili kendini değerlendirmesini istemeli ve bu değerlendirme aşamasında öğrenciye yardımcı olması gerekir. Ayşe Öğretmenin yerinde olsaydım Ali ile konuşmanın yanında ayrı olarak Yağız ile de konuşturdum. Yağız'a, Ali'ye neden aptal dediğini sorar ve kendini sorgulamasını isterdim. Onun bu davranışı sonucunda Ali'nin incinip üzülebileceğini söyleyip kendisini Ali'nin yerine koyup kendisine aptal denildiğinde ne hissedeceğini düşünmesini söylerdim. Bunun sonucunda Yağız ile bir anlaşma yapıp kendisine söylenmesini istemediği sözlerin ve yapılmasını istemediği davranışların bir başkasına da söyleyip yapmaması konusunda anlaştırdım onunla.."ÖA6

"Hakarete maruz kalan bir öğrenci olursa ve bunu bana söylerse öncelikle onun öz güvenini ve psikolojisini düzeltmek için kısa bir konuşma gerçekleştiririm eğer diğer arkadaşının bu davranışa devam etmesi halinde diğer arkadaşıyla konuşup neden böyle davrandığını sorgular ve ona göre çözüm üretmeye çalışırım. Daha ikisini birlikte aralarında ki sorunu çözmeleri için diyalog kurmalarına teşvik ederim. Aliyle konuşup bunun her zaman ve her yerde karşımıza çıkacağını ve doğru bir üslup ile anlatmasını gerektiğini sorunun ne olduğunu arkadaşına söylemesi gerektiğini söylerdim. Davranışı yapan arkadaş ile ayrıca görüşüp böyle olmaması gerektiğini empati kavramını uygun bir dille ona anlatır ve daha özenli dikkatli davranması gerektiğini söylerdim."ÖA7

"Sınıfta ister istemez birbirini sevmeyen öğrenciler olacaktır bu nedenle grupları kendilerinin oluşturması sağlanabilir veya Ali ve Yağız farklı gruplara ayrılabilirler. Ders sonrasında ise öğretmenlerinin problemi çözmeye yollarına gitmesi gerekir. 1.sınıf öğrencileri, şikâyetin en çok olduğu dönemler. Ders sonunda olayı iki taraftan da dinler ve problemi ortadan kaldırmaya ve ortak yolu bulmaya çalışırdım ve dersin bölünmemesi içinde Ali ve Yağızın gruplarını ayırırdım."ÖA8

"Sınıfa genel olarak bir uyarı yapar ve herhangi birinin birine kötü kelimeler kullanması durumunda kullananın sınıfta 1 günlüğüne yalnız bırakılma cezasını verirdim. Yağız' ı başka bir gruba alırdım ve orada ona aptal demenin ne kadar kötü bir şey olduğunu anlatmaya çalışırdım" ÖA9

"Ali'yi başka bir gruba almak bir çözüm yolu olabilirdi. Ancak Yağız'daki problem davranışa bir çözüm olmayabilirdi bu durum. Öncelikli olarak öğrenci bunu neden yapıyor. Amacı gerçekten arkadaşını üzme mi yoksa iletişim tarzını bu onu anlamaya çalışılabilir. Cezayı çözüm yolu olarak görmüyorum. Sözlü bir uyarı olabilir. Alinin üzüldüğünü ona anlatmak ve empati kurması sağlanabilir. Ayşe öğretmenin yerinde olsam aynı şekilde davranmaya çalışırdım. Ali ye karşı gayet yapıcı yaklaştığını düşünüyorum. Bende gözlemime devam eder eğer Yağız Ali ye aynı şekilde davranırsa bunu neden yaptığını anlamaya çalışırdım. Sonra Yağıza bu yaptığının yanlış olduğunu ve arkadaşını üzdüğünü anlamasını sağlardım. Empati kurmasını sağlamaya çalışırdım. Ve özür dilemesi için yüreklendirirdim."ÖA10

“Projeye başlanmadan önce tüm sınıf direkt olarak isim vermeden birbirleriyle saygı çerçevesinde çalışma yapmaları için uyarılabilir. Çok çok özel bir durum varsa eğer öğrencilerin grupları değiştirilebilir. Yağızla özel konuşulabilir. Ya da Aliyle bu hakareti hangi hareketi sonucunda işittiği hakkında konuşulabilir. Veya iki öğrenci arasında arabuluculuk sağlanır. Sadece ikisinin olduğu bir grup oluşturarak kaynaşma da sağlanabilir. Olası bir tartışmanın önüne geçmek adına grupları değiştirir daha sonra Yağız ile arkadaşına neden hakaret ettiğini sorardım. Hareketlerine dikkat etmesini rica ederek bir daha kendisini uyarmak zorunda kalmak istemediğimi dile getirirdim.”ÖA11

“Çocuklar her ne kadar yetişkinlerden farklı olsalar da bazı şeyler aynıdır, çocuklar da birbirlerini sevmeyebilir üzülebilir vs. Bu sorunun çözümü için iki öğrencinin de rızası dâhilinde konuşarak bir anlaşmaya varılabilir, sorun çözülmez ise grup üyeleri değiştirilir. Ayrı ayrı konuşup sorun hakkında bilgi sahibi olduktan sonra rızaları dâhilinde ikisiyle birlikte konuşup sorunu çözmeye çalışırdım eğer çözülmez ise birbirlerine saygılı olmak zorunda olduklarını olmamaları halinde sorunun büyüyeceğini ve bu durumun olmasını istemediğimi açıklardım grup halinde kalmak istememeleri halinde yerlerini değiştirebileceğimi söyler ve düşünceleri için süre tanırırdım.ÖA12

“Yağız ile birebir görüşüp kendi hayatımla ilgili örnek olay verirdim ve bu durumun beni rahatsız ettiğini belirterek Yağız’ın empati kurmasını sağlardım. Arkadaşının ne kadar üzgün olduğunu göstererek projeyi yapmak istemediğini ve proje için ona ihtiyaçları olduğunu görmesini sağlardım. Grup ödevlerinde grup üyelerinin ne anlama geldiğini ufak bir hikâye ile güçlendirirdim. Ayşe öğretmeninin yerinde olsaydım grup üyelerinin yanına gidip projelerinin çok güzel ilerlediğini ama eksik kaldığını söyleyerek bu şekilde Ali’nin fikirlerine ihtiyacı olduğunu birlikte projenin tamamlanacağını söyleyerek Ali’yi gruba dâhil etmeye çalışırdım. Ali’nin kızmasında haklı olduğunu söyleyip onsuz projenin eksik kaldığını, Yağız sebebiyle diğer grup arkadaşlarını da yalnız bırakmanın doğru olmadığını söyleyerek gruba dâhil ederdim. Bu projenin sınıf için olduğunu hatırlatarak Yağız’a kızması yüzünden sınıfı bu projeden mahrum etmesinin doğru olmadığını söyleyerek gruba dâhil ederdim.”ÖA13

“Öğrencilere empati duygusu kazandırmaya çalışırım ve birbirlerine söyledikleri kötü sözlerin kendilerine söylense nasıl hissedecekleri işe ilgili konuşurum. Önce elbette Alinin yanına giderek problemi öğrenirim, sonra gruba herkesin grup çalışmasından sonra birbirine puan vereceğini ve birinci olanın da diğer çalışmada liderlik yapabileceğini söylerim. Belki bu şekilde Yağız davranışlarına dikkat eder. Eğer işe yaramazsa da başka bir yol düşünürüm.”ÖA14

“Yağız ile sık sık göz teması kurularak, hatta grubun yanına gidilerek onlara yaptığı davranışlardan haberdar olduğu gösterilebilir. Bunun bir grup çalışması olduğu ve tek başına yapılamayacağı, herkesin yardımlaşma içinde olması gerektiği belirtilebilir. Ali için grup çalışması esnasında onu motive edici sözler söylenebilir. Yağız ile konuşup kendisinin bilerek Ali’yi kırmadığından emin olduğumu ancak söylediği kelimenin Ali’yi incittiğini söyleyerek empati yapmasını sağlardım. Bu sözden hoşnut olmadığımı hissettirirdim. Grup çalışmasının ne demek olduğunu ve gruptaki her üyenin grup için önemini sınıfa anlatırdım. Etkinlik sonunda, “birlikte çok güzel işler çıkardınız, hepiniz emek verdiniz “ gibi sözlerle, öğrencilerin birlikte yaptıkları işlerden duyduğum memnuniyeti dile getirirdim ve herkesi grup arkadaşlarını bunun için tebrik etmeye yönlendirirdim.”ÖA15

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yukarıda yer alan örnek olay, teorik bilgilerin uygulamadaki karşılıklarını bulmada özellikle öğretmen adaylarına ve öğretmenlere bir tartışma imkânı sunması ve öğretmen yetiştiren kurumlarda

öğretmen adaylarının sınıfta neler yaşayabileceği konusunda bazı ipuçları sunması bakımından oldukça önemlidir. Araştırma bulguları Kazu'nun (2007) öğretmenlerin küçük bir disiplin problemi olduğunda görmezlikten gelme; gerektiğinde dersin büyük bölümünü öğüt vermeye ayırma; öğrenciyle konuşup sorunu çözmeye çalışma; beden diliyle öğrenciyi uyarma, öğrencinin yerini değiştirme; ciddi disiplin sorunlarında okul yönetimi ile görüşme stratejilerine "orta" derecede başvurdukları bulgusuyla örtüşmektedir (Kazu,2007).

Mertens (1998) ve Lewis (2001) ilköğretim ve ortaöğretim okullarında yaptıkları araştırmalarda, agresif ve baskıcı disiplin anlayışının, öğrencilerin okuldaki görevlerini aksattığını, sorumluluk gelişimlerini engellediğini ve istenmeyen davranışları artırdığını belirlemiştir. Aynı araştırmada, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı daha çok zorlayıcı ve tehdit edici reaksiyonlar gösterdikleri ve tartışma/uzlaşma, ödüllendirme ve karar vermede öğrenci katılımı gibi teknikleri kullanmada yetersiz kaldıkları görülmüştür (Lewis,2001). Bu bulgular araştırmanın bulguları ile çelişmektedir. Çünkü öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu uzlaşmayı sağlamayı teklif etmektedir. Yalnızca bir öğretmen adayı uzak kalma cezası vermeyi düşünmekte, yine çok az öğretmen adayı da set şeklinde uyarım demiştir. Buradan hareketle çağdaş öğretmen adaylarının almış oldukları modern eğitimler sayesinde de cezadan çok uzlaşmaya gitmeyi ve empati kurmayı sağlamayı amaçladıkları söylenebilir.

Sınıf yönetiminin etkin ve verimli olması, esasen izlenen yaklaşıma bağlıdır. Kısaca tepkisel olarak özetlenebilecek geleneksel anlayış yerine, sınıf yönetiminde izlenmesi gereken asıl model, katılımcı ve esnek yapılandırılmış çağdaş yaklaşımdır. Çağdaş yaklaşım, öğrencinin duygusal, düşünsel ve zihinsel gelişimine uygun insancıl bir modeldir. Burada eğitim- öğretim etkinliklerinin merkezinde öğrenci yer alır. Sınıfta uyulması gereken kurallar, öğretim yöntemleri, dersin amacı vb. etkinlikler demokratik bir biçimde tartışılır. Bu tartışmalarda öğretmen daha çok rehberlik rolü oynar. Bu nedenle rehberlik yapan, bir model olarak algılanan öğretmenin, mesleğinin niteliklerine uygun davranışlar göstermesi beklenmektedir (Aydın,2013).

KAYNAKÇA

- Aydın, A. (2013). *Sınıf yönetimi*. (16. Baskı). Ankara: Pegem.
- Celep, C. (2002). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. (2. Baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. New York: Routledge Publication.
- Çalık, T. (2003). *Sınıf Yönetimi*. (5.Baskı). Ankara: Nobel.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş: nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Evertson, C., Emmer, E. T., Clements, B. S., Worsham, M. E. (1997). *Classroom Management for Secondary Teachers*. Boston (USA): Allyn and Bacon.
- Karip, E. (2017). *Sınıf yönetimi*. (14. Baskı). Ankara: Pegem.
- Kazu, H. (2007). Öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışlarının önlenmesi ve değiştirilmesine yönelik stratejileri uygulama durumları. *Milli Eğitim*, 175, 57-66.
- Lewis, R. (2001). Classroom discipline and student responsibility: The students'view. *Teaching and Teacher Education*, 17, 307-319.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Mertens, D. M. (1998). *Research methods in education and psychology: Integrating diversity with quantitative and qualitative approaches*. London: Sage Publications.
- Özdemir, Ç. (2017). *Sınıf yönetimi*. (3. Baskı). Ankara: Pegem.
- Silverman, D. (1998). *Qualitative research: Theory, method and practice*. London: Sage Publications.
- Jones, V., Jones, L. (2004). *Comprehensive Classroom Management*. Creating Communities of Support and Solving Problems. (Seventh Edition). Pearson.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. tıpkı basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.